

**RECENTE ONTWIKKELING
IN HET BELGISCH VENNOOTSCHAPSRECHT
ONDER INVLOED VAN HET EUROPEES RECHT**

door

Prof. Dr. S. FREDERICQ
Gewoon hoogleraar R.U.Gent

In de huidige bijdrage zullen in de eerste plaats de wijzigingen aan ons Belgisch vennootschapsrecht beschreven worden, die in de laatste vijf jaar werden ingevoerd in toepassing van de Europese Richtlijnen(1). Ik zal mij echter hiertoe niet beperken en zal enkele aanwijzingen geven met betrekking tot wijzigingen die nog niet werden ingevoerd, doch waarover reeds andere richtlijnen bestaan die eveneens binnen afzienbare tijd uitvoering zullen moeten krijgen.

1. Vooraleer ik echter met deze bespreking aanvang, wil ik enkele woorden zeggen over de artikelen van het Verdrag van Rome waarop de eenmaking van het vennootschapsrecht steunt.

De vennootschappen worden vermeld in de artikelen 52, 54 en 58 met betrekking tot de vrijheid van vestiging. Artikel 52 regelt de geleidelijke opheffing van de beperkingen op de vrijheid van vestiging gedurende de overgangperiode. De „onderdanen” van de verschillende Lid-Staten kunnen zich op de bepalingen van artikel 52 beroepen. Onder „onderdanen” moeten de natuurlijke personen verstaan worden. Artikel 58 stelt met de „onderdanen” gelijk de vennootschappen die aan zekere voorwaarden voldoen. Artikel 54 heeft betrekking op het „algemeen programma” dat door de Raad moet worden opgesteld.

Het artikel dat voor deze studie het meest belang vertoont is artikel 58, dat als volgt is opgesteld:

„De vennootschappen welke in overeenstemming met de wetgeving van een Lid-Staat zijn opgericht en welke hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de Gemeenschap hebben, worden voor de toepassing van de

---

(1) Aan de beschrijving van het Europees vennootschapsrecht zelf hebben wij in 1979 een artikel gewijd, getiteld „De harmonisatie van het vennootschapsrecht in de Europese Economische Gemeenschap. Hoeveel staan wij?”, *R.W.*, 1979-1980, 1809. Aan dit artikel worden sommige delen van de huidige bijdrage ontleend.

bepalingen van dit hoofdstuk gelijkgesteld met de natuurlijke personen die onderdaan zijn van de Lid-Statens.

Onder vennootschappen worden verstaan maatschappen naar burgerlijk recht of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen of vennootschappen daaronder begrepen, en de overige rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, met uitzondering van vennootschappen welke geen winst beogen”.

Lid 2 van artikel 52 heeft eveneens de vennootschappen op het oog. Hier volgt de tekst:

„De vrijheid van vestiging omvat, behoudens de bepalingen van het hoofdstuk betreffende het kapitaal, de toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede de oprichting en het beheer van ondernemingen, en met name van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 58, overeenkomstig de bepalingen welke door de wetgeving van het land van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld.”

Ten einde de vrijheid van vestiging te verwezenlijken, geeft artikel 54 aan de Raad de opdracht om, op voorstel van de Commissie, een algemeen programma op te stellen voor de opheffing van de beperkingen die in de verschillende nationale wetgevingen voorkomen.

Wat de vennootschappen betreft, bepaalt artikel 54, 3, g dat de Raad en de Commissie deze taak moeten uitvoeren „door, zover nodig, de waarborgen te coördineren welke in de Lid-Statens worden verlangd van de rechtspersonen in de zin van het tweede lid van artikel 58, om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers in die rechtspersonen als van derden, ten einde die waarborgen gelijkwaardig te maken”.

Wat is de betekenis van de woorden „coördineren... ten einde gelijkwaardig te maken”? Hoeveer kunnen de communautaire autoriteiten gaan? Laat het Verdrag een bijna volledige eenmaking van het vennootschapsrecht toe? Artikel 54 zegt weliswaar dat de coördinatie slechts „voor zover nodig” mag worden doorgevoerd, maar wat is „nodig”? Men heeft laten gelden dat alle bepalingen van het vennootschapsrecht de bescherming van de belangen van de aandeelhouders en van derden tot voorwerp hebben.

Anderzijds zou men zich kunnen afvragen of de Commissie er zich toe moet beperken de wetgevingen te coördineren in de mate dat deze verschillen vertonen, of dat zij daarentegen ook voorstellen kan doen indien er geen enkele nationale reglementering bestaat. Mag zij afstand nemen van de oplossingen van het positief recht dat van kracht is in de Gemeenschap, ten einde een nieuw systeem, dat zij beter acht, voor te stellen?

De Commissie heeft een zeer ruime draagwijdte gegeven aan het

toepassingsgebied van de coördinatie. In een memorandum heeft zij uiteengezet dat de coördinatie kan worden gebruikt om de rechtszekerheid te verzekeren, om economische distorsies te vermijden en de mededinging te handhaven, om de toegang van de vennootschappen tot de kapitaalmarkt te vergemakkelijken, om het probleem van het verkrijgen van participaties op te lossen en om een latere reglementering van de internationale fusies eenvoudiger te maken(2). Men vindt in deze opsomming praktisch alle domeinen van het vennootschapsrecht terug.

Naast de artikelen 52, 54 en 58 zijn ook de artikelen 220 en 235 van het Verdrag van belang.

Artikel 220 bepaalt dat „de Lid-Staten, voor zover nodig, met elkaar in onderhandeling treden ter verzekering, voor hun onderdanen, van (...) de onderlinge erkenning van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 58, de handhaving van de rechtspersoonlijkheid in geval van verplaatsing van de zetel van het ene land naar het andere en de mogelijkheid tot fusie van vennootschappen die onder verschillende nationale wetgevingen ressorteren”.

Als middel wordt de internationale overeenkomst gebruikt.

Artikel 235 wordt eveneens gebruikt: na het tot stand komen van het Verdrag van Rome is het namelijk wenselijk gebleken — ten einde de concentratie van ondernemingen te bevorderen — een Europese Naamloze Vennootschap te creëren. Deze vorm van vennootschap is niet voorzien in het Verdrag. Om deze innovatie mogelijk te maken hebben de communautaire autoriteiten beslist een beroep te doen op het mechanisme van de verordening, uit te vaardigen door de Raad en direct toepasselijk in de Lid-Staten ter uitvoering van artikel 235 van het verdrag, dat als volgt luidt:

„Indien het optreden van de Gemeenschap noodzakelijk blijkt om, in het kader van de gemeenschappelijke markt, een der doelstellingen van de Gemeenschap te verwezenlijken zonder dat dit Verdrag in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, neemt de Raad met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de Vergadering de passende maatregelen”.

Men kan het zo beschouwen dat het voorstel van verordening betreffende de Europese Naamloze Vennootschap de opvatting van de Commissie omtrent hetgeen de „grote kapitaalvennootschap” zou moeten zijn, weerspiegelt. Op die manier vertoont het voorstel een groot belang voor het geheel vennootschapsrecht.

---

(2) *Bull.* 1966, nrs. 9-10 + suppl., p. 8.

2. De harmonisatie van het vennootschapsrecht, minstens van dit van de naamloze vennootschap, is snel gevorderd, en dit in een interessant verschijnsel dat wijst op het dynamisme van het Europees recht. Traditioneel beschouwde men dat het vennootschappenrecht niet geschikt was voor internationale eenmaking. In het domein van het handelsrecht achtte men dat de eenmaking zou vorderen wat de documenten en de koopwaren betreft die zich over de grenzen verplaatsen, en betrekking zou hebben op de handelspapieren, het vervoer en aanverwante materies. De vennootschappen, die uiteraard aan een bepaald land gebonden zijn, zouden hieraan ontsnappen.

In alle landen van West-Europa hebben zich, sedert een eeuw, dezelfde fundamentele problemen voorgedaan: men heeft het recht moeten aanpassen met het oog op een betere interne werking van de vennootschap, de bescherming van de minderheidsaandeelhouders, de waarborgen ten voordele van de schuldeisers, de sancties voor niet-naleving van de oprichtingsbepalingen, de nietigheden, enz. Overal werden voor deze moeilijkheden min of meer bevredigende oplossingen gevonden, doch ze verschillen grondig van land tot land: het is om die redenen dat men lange tijd gemeend heeft dat het vennootschapsrecht een van de domeinen van het handelsrecht was, waar de nationale particularismen zich het meest aftekenden en waar de internationale eenmaking bijzonder moeilijk zou zijn.

In de werkelijkheid is het anders gegaan: zodra het Verdrag van Rome bepaalt dat een bepaalde materie moet geharmoniseerd worden, gebeurt dit! De eenmaking is in grote mate werkelijkheid geworden.

3. Er zijn reeds zeven richtlijnen gepubliceerd: de eerste in 1968, de tweede in 1976, de derde in 1978, de vierde in 1978, in 1982 de zesde, in 1983 de zevende en in 1984 de achtste. Bovendien is in 1968 een verdrag tot stand gekomen betreffende de onderlinge erkenning van vennootschappen en rechtspersonen. Het behoort tot de materie van het internationaal privaatrecht.

Mijn tussenkomst zal in de eerste plaats een commentaar inhouden van de wetten van 5 december 1984, 15 juli 1985 en 25 juli 1985, die de Belgische samengeschakelde wetten hebben aangepast aan de tweede en vierde richtlijn, bovendien zal ik enkele woorden zeggen over de overige richtlijnen, die reeds verschenen zijn en waaraan ons recht binnen afzienbare tijd zal moeten aangepast worden. Over de andere Europese projecten inzake vennootschappen, zoals het voorontwerp van verordening betreffende de Europese Naamloze Ven-

nootschap, en de besprekingen inzake het mogelijk tot stand komen van verdragen over de internationale zetelverplaatsing en -fusie zal ik het niet hebben, wegens het tijdgebrek en omdat men helemaal niet weet of zij in de eerstkomende jaren zullen aangenomen worden.

4. *Wat de eerste richtlijn* betreft, zal ik mij beperken tot een korte vermelding ervan; hieraan werd ons recht aangepast bij de wet van 6 maart 1973. Die wet dagtekent van meer dan twaalf jaar en het past niet ze hier te bespreken. De inhoud ervan is wel bekend. Hij heeft betrekking op de belangrijke problemen van de openbaarmaking, van de geldigheid van de maatschappelijke verbintenissen en van de nietigheid van de vennootschap. Ik wil echter de aandacht vestigen op de problemen die gepaard gaan met het invoeren in ons recht van constructies uit een buitenlands recht: in casu werd door de wet van 6 maart 1979 uit het Duits recht het Prokura-systeem overgenomen, en dit heeft aanvankelijk tot grote interpretatiemoeilijkheden aanleiding gegeven(3).

5. Nu de *tweede richtlijn* en de wetten van 5 december 1984, 15 en 25 juli 1985 die onze wetgeving aan de inhoud ervan hebben aangepast.

Als teksten van Europees recht die aan de oorsprong zijn van deze recente Belgische wetten vindt men niet alleen de tweede, doch ook de vierde richtlijn. Deze laatste bevat in hoofdzaak bepalingen van boekhoudkundige aard, waarover collega De Lembre op 25 oktober heeft gesproken(4). Ik zal hierop dus niet terugkomen, niettegenstaande de omstandigheid dat sommige artikelen van de richtlijn bepalingen met specifieke vennootschapsrechtelijke inhoud zijn(5). De tweede richtlijn dagtekent van 13 december 1976. België heeft bijna acht jaar nodig gehad om de inhoud ervan in ons nationaal

---

(3) Zie hierover MAEIJER, J.M. en RONSE, J., *De vertegenwoordiging van rechtspersonen naar Nederlands en Belgisch recht*, Deventer, 1978 (deel 16 van de serie Vennootschaps- en Rechtspersonenrecht).

(4) Weze opgemerkt dat bij het stemmen van onze wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekeningen van de ondernemingen rekening gehouden werd met het ontwerp van vierde richtlijn. Wanneer de richtlijn haar definitieve vorm heeft gekregen, verschilde zij van deze vroegere tekst, en onze wet moest dus hervormd worden na het verschijnen van de richtlijn zelf. Zie hierover in de publicatie van de Lessencyclus W. Delva 1978 „Actueel Handels- en Economisch recht, Gent 1979”: DE LEMBRE, E., „De boekhouding van de vennootschappen”, 1 e.v.

(5) Zie verder, nr. 7.

recht over te nemen: dit gebeurde pas door de wet van 5 december 1984, in plaats van ten laatste op 16 december 1978!(6).

De richtlijn heeft betrekking op de oprichting van de naamloze vennootschap, alsook op de instandhouding en de wijziging van haar kapitaal. Zij introduceert een reeks wijzigingen en interessante preciseringen in het bestaande stelsel, doch ze heeft niets revolutionairs: ze ligt in de lijn van de algemene evolutie in de verschillende landen.

Deze richtlijn is enkel van toepassing op de naamloze vennootschap (voor Engeland en Ierland op de „public company limited by shares” en op de „public company limited by guarantee and having a share capital”).

1° Wat de oprichting betreft, vermeldt de richtlijn een minimum aantal gegevens die in de statuten of de oprichtingsdocumenten moeten voorkomen (artikel 2 en 3). Deze gegevens komen overeen met hetgeen vereist wordt in de verschillende nationale wetgevingen.

In verband met het aantal vennoten, wordt in de wet van 5 december 1984 niet meer het minimum van zeven vermeld; de naamloze vennootschap kan dus, overeenkomstig het gemeen recht van de vennootschappen, door twee personen opgericht worden. Sanctie is de nietigheid (artikel 13ter, lid 1, 4°).

Wel moeten er steeds drie beheerders zijn.

Volgens de richtlijn heeft de vereniging van alle aandelen in één hand niet van rechtswege de ontbinding van de vennootschap tot gevolg. Indien de gerechtelijke ontbinding kan uitgesproken worden, dan moet de rechter de vennootschap „voldoende tijd” geven om haar toestand te regulariseren (artikel 5).

Waar de onmiddellijke ontbinding niet meer toegelaten was, had de Belgische wetgever de keuze tussen verschillende stelsels in verband met de gevolgen van de vereniging van alle aandelen in één hand, en die alle in buitenlandse wetgevingen voorkomen; het eenvoudig aanvaarden van de geldigheid van de eenmansvennootschap; de ontbinding na verloop van een termijn; het behoud van de vennootschap doch met het inlassen van een onbeperkte aansprakelijkheid van de enige vennoot. Het nieuwe artikel 104bis luidt:

„Het in één hand verenigd zijn van alle aandelen heeft niet tot gevolg dat de vennootschap van rechtswege of gerechtelijk wordt ontbonden.

Indien binnen een jaar geen nieuwe aandeelhouder in de vennootschap is opgenomen

---

(6) Op 11 juni 1981 werd door de Commissie tegen België de procedure ingeleid voorzien door art. 169 van het EEG-verdrag; ons land werd op 12 oktober 1982 veroordeeld door het Hof van Justitie wegens laattijdige uitvoering van de tweede richtlijn.

of deze niet is ontbonden, wordt de enige aandeelhouder geacht hoofdelijk borg te staan voor alle verbintenissen van de vennootschap ontstaan na de vereniging van alle aandelen in zijn hand, tot een nieuwe aandeelhouder in de vennootschap wordt opgenomen of tot aan de bekendmaking van haar ontbinding.”

2° Wat het kapitaal betreft, hebben de bepalingen van de richtlijn vooral betrekking op de onaantastbaarheid ervan.

a) Begrip „kapitaal”. De richtlijn sluit aan bij het Nederlands systeem dat een onderscheid maakt tussen toegelaten, geplaatst en volgestort kapitaal.

Zo de wet eist dat het eigenlijk kapitaal volledig ingeschreven is, wordt het begrip „toegelaten kapitaal” niet uitgesloten; men kan dit in de statuten voorzien.

Het invoeren van het begrip „toegelaten kapitaal” maakt het mogelijk na een aanvangsperiode waar met een beperkt (geplaatst) kapitaal gewerkt wordt, dit op te drijven tot een vooraf bepaald maximum, zonder dat de zware procedure van de normale kapitaalsverhoging moet gebruikt worden; binnen de voorziene grens volstaat een beslissing van de raad van bestuur of van een algemene vergadering bij gewone meerderheid. Zo de Belgische wet eist dat het „kapitaal” volledig ingeschreven wordt(7), wordt hiermee bedoeld het kapitaal dat vast moet aanwezig zijn, dus het „klassiek” of „geplaatst” kapitaal. Het begrip „toegelaten kapitaal” wordt niet uitgesloten; wel moet het in de statuten worden voorzien(8).

Het minimum bedrag van het geplaatste kapitaal is in de richtlijn vastgesteld op 25.000 Europese rekeneenheden. De vorm van de naamloze vennootschap is dus alleen bestemd voor vennootschappen met een zekere omvang. Indien de waarde van de nationale munteenheid zodanig vermindert dat het bedrag van het in de nationale munteenheid vastgestelde minimumkapitaal gedurende een jaar beneden 22.500 Europese rekeneenheden blijft, dan moet de betrokken Lid-Staat zijn wetgeving aanpassen (artikel 6 van de richtlijn).

In België werd de vereiste van het minimumkapitaal van 1.250.000 fr. reeds ingevoerd door de wet van 1 januari 1977, die echter voor de bestaande vennootschappen slechts van toepassing was bij verlenging of bij kapitaalsverhoging. Thans wordt deze transitore regeling beperkt in de tijd: alle naamloze vennootschappen zullen tegen 12 juli 1986 hun minimumkapitaal moeten aanpassen(9).

---

(7) Artikel 29 § 1, Venn.W.

(8) Artikel 30 § 6, Venn.W.

(9) Artikelen 70 en 72, lid 2, wet van 5 december 1984.

Verder bepaalt de richtlijn dat het in geld geplaatste kapitaal voor 1/4 moet volgestort zijn, en niet meer één vijfde. Ook hieraan werd ons recht aangepast; zelfs is de wet van 5 december 1984 verder gegaan: steeds moet 1.250.000 fr. gestort worden (dit werd gevraagd door de notarissen, die de mogelijkheid wilden vermijden, de vorm van de naamloze vennootschap door kleine vennootschappen te zien gebruiken).

Volgens de richtlijn moeten de inbrengen anders dan in geld het voorwerp uitmaken van een rapport opgemaakt door een onafhankelijke deskundige, bij ons door een revisor; de nieuwe wet bepaalt niet meer dat hij aangeduid wordt door de voorzitter van de rechtbank op verzoek van de toekomstige oprichters; dit geschiedt voortaan door deze oprichters zelf(10). De aandelen die geheel of ten dele overeenstemmen met inbreng in natura moeten volgestort zijn binnen een termijn van vijf jaar na de oprichting van de vennootschap(11). Het geplaatste kapitaal mag uitsluitend bestaan uit vermogensbestanddelen die naar economische maatstaven kunnen worden gewaardeerd — en dit in een belangrijke nieuwigheid(12). Deze wijziging heeft tot doel participaties door Belgische vennootschappen mogelijk te maken, in buitenlandse ondernemingen waar het begrip „kapitaal” niet zo beperkt is als vroeger bij ons.

Kunnen naar „economische maatstaven worden gewaardeerd” contacten die reeds gelegd zijn en resultaten hebben opgebracht, bv. tot een marktstudie hebben geleid; goodwill indien de handelszaak zelf wordt ingebracht; know-how; het ter beschikking stellen van het genotsrecht over goederen waarvan de inbrenger eigenaar is(13). Een verplichting tot het verrichten van werk of van diensten kan daarvan evenwel geen deel uitmaken.

b) Grote verliezen. Indien een belangrijk deel van het geplaatste kapitaal verloren is gegaan, wordt de algemene vergadering van aandeelhouders binnen een in de wetgevingen van de Lid-Staten vastgestelde termijn bijeengeroepen, ten einde na te gaan of het noodzakelijk is de vennootschap te ontbinden of andere maatregelen te nemen (artikel 17.1 van de richtlijn).

In verschillende Europese landen hebben de beheerders de verplichting de algemene vergadering bijeen te roepen in geval van een

---

(10) Artikel 29bis mid 1, nieuw.

(11) Artikel 29, § 5 van de Belgische wet, in uitvoering van artikel 9 in de richtlijn.

(12) VAN DER HAEGEN, M. en VERBRAECKEN, C., „Les Sociétés commerciales, Commentaire des lois des 5 décembre 1984, 15 juillet 1985 et 25 juillet 1985”, *J.T.*, 1985, nr. 16, p. 549.

(13) VAN DER HAEGEN, M. en VERBRAECKEN, C., *o.c.*, *J.T.*, 1985, nr. 16, p. 549.

belangrijk verlies, d.i. een verlies dat een derde, de helft of drie vierden van het kapitaal vertegenwoordigt. Een unificatie was wenselijk, doch men was het nog niet volledig eens over de modaliteiten ervan. De richtlijn laat aan elke Staat de zorg over om te bepalen welk percentage als „belangrijk verlies” zal worden beschouwd; dit percentage mag echter niet lager zijn dan de helft van het geplaatste kapitaal.

Artikel 103 van onze wet heeft de in ons land geldende percentages behouden: bij verlies van de helft van het kapitaal moet de raad van bestuur de algemene vergadering bijeenroepen om over de ontbinding te beslissen; bij verlies van drie vierden mag de ontbinding uitgesproken worden door vennoten die over een vierde van de stemmen beschikken. Wel wordt in de nieuwe wet een betere voorlichting van de aandeelhouders opgelegd.

Indien het kapitaal beneden het wettelijk minimum daalt, kan iedere belanghebbende voor de rechtbank de ontbinding van de vennootschap vorderen. In voorkomend geval kan de rechtbank aan de vennootschap een termijn toestaan om haar toestand te regulariseren (artikel 104 Belgische wet).

c) Inschrijving op of inkoop van haar eigen aandelen door een vennootschap. De richtlijn verbiedt de vennootschap om op eigen aandelen in te schrijven: indien aandelen van de vennootschap bij een in haar eigen naam, maar voor rekening van de vennootschap handelende persoon worden geplaatst, dan wordt deze persoon geacht voor eigen rekening op de aandelen te hebben ingeschreven. Deze oplossing werd reeds aangenomen in alle Lid-Staten van de E.E.G.

De inkoop door een vennootschap van haar eigen aandelen stelt een delicaat probleem. Deze inkoop kan niet absoluut verboden worden; hij blijft echter altijd een gevaarlijke operatie die strikt gereguleerd moet worden. Wat het lot van deze ingekochte aandelen betreft, rijst de vraag of ze definitief geannuleerd moeten worden, dan wel of de eraan verbonden rechten enkel voorlopig „bevrozen” moeten worden. Hierna worden deze twee problemen onderzocht.

1) Voorwaarden waaronder de inkoop toegelaten is. In een eerste systeem wordt de operatie zodanig gereguleerd dat zij leidt tot de instandhouding van het kapitaal en tot de bescherming van de aandeelhouders en de schuldeisers: tussen de aandeelhouders moet er gelijkheid bestaan; de aankoop kan in principe alleen geschieden ingevolge een beslissing van de algemene vergadering; de inkoop moet gebeuren door middel van reserves. Indien de inkoop gebeurt

door middel van het kapitaal, dan moet tot de operatie beslist worden zoals vereist voor vermindering van het kapitaal. Dit was zowel het systeem in België als in Frankrijk.

In Duitsland bestaat er een ander stelsel: de operatie — die altijd met wantrouwen bekeken wordt — is toegelaten indien ze noodzakelijk is om een belangrijke schade te vermijden. Het klassieke voorbeeld is dat van de grote aandeelhouder die, vooraleer hij zijn pakket aandelen aan een concurrent verkoopt, dit eerst aan de vennootschap aanbiedt. Een ander geval is dat waar de inkoop tot doel heeft de titels onder het personeel te verspreiden. In deze twee gevallen is in het Duitse recht de operatie beperkt tot 10% van het kapitaal.

Deze twee systemen waren blijkbaar onverenigbaar. Het eerste laat de inkoop toe om wille van de gebruikte middelen, het tweede om wille van het nagestreefde doel.

De oplossing is die welke men vaak terugvindt bij harmonisatie van wetgevingen: men laat de twee stelsels naast elkaar voortbestaan. Artikel 19 van de richtlijn eist in principe de toestemming van de algemene vergadering (artikel 19.1), doch de wetgeving van een Lid-Staat mag daarvan afwijken om een dreigend ernstig nadeel voor de vennootschap te vermijden (in dit geval moet verslag uitgebracht worden aan de eerstvolgende algemene vergadering) of om de aandelen aan de leden van het personeel uit te keren.

De maatregelen die voorgesteld waren in het ontwerp van richtlijn, hebben reeds geleid tot een wijziging van de Franse wetgeving in 1967; deze laat aan de vennootschap toe haar eigen aandelen in te kopen teneinde ze aan het personeel uit te keren.

De oplossing, in België door de wet van 5 december 1984 ingevoerd, is natuurlijk in overeenstemming met de richtlijn, doch ligt in de lijn van de traditionele afkeuring van de aankoop door een vennootschap van haar eigen aandelen; men weet dat de Bankcommissie herhaalde malen heeft gewezen op de gevaren die hieraan verbonden zijn(14). Het nieuwe artikel 52bis van de samengeschakelde wetten is dan ook streng. Er moet een beslissing zijn van de algemene vergadering, die beraadslaagt met inachtneming van de voorwaarden, vereist voor de wijziging van de statuten. Wanneer de vennootschap eigen aandelen of winstbewijzen verkrijgt met het oog op de uitkering ervan aan haar personeel, is het besluit van de algemene vergadering niet vereist (lid 3).

Een reeks voorwaarden moeten verder in acht genomen worden in

---

(14) Verslagen 1947-1948, 63 e.v., en 1966, 130 e.v.

verband met de operatie: zij mag slechts slaan op maximum 10% van het geplaatst kapitaal (lid 4. 1°); de sommen dienend voor de aankoop komen in aanmerking voor een verdeling (2°); enkel volgestorte aandelen kunnen aangekocht worden (3°).

Een laatste voorwaarde (4°) verdient speciale aandacht. De tekst luidt:

„4° het aanbod tot verkrijging van de aandelen moet op dezelfde voorwaarden worden gedaan aan alle aandeelhouders en, in voorkomend geval, aan de houders van winstbewijzen, tenzij tot de verkrijging eenparig is besloten door een algemene vergadering waarop alle aandeelhouders aanwezig of vertegenwoordigd waren en op de door die vergadering eenparig vastgestelde voorwaarden.”

De wijze, waarop de gelijkheid tussen de aandeelhouders moet verwezenlijkt worden, werd niet nader door de wetgever uitgewerkt. Het zal de taak van de rechtbanken zijn hierover te waken. Wel werd reeds gewezen op bepaalde moeilijkheden, indien de titels in het publiek verspreid zijn(15).

De sanctie wordt vastgelegd in het laatste lid van par. 1:

„Aandelen en winstbewijzen die in strijd met het voorschrift van deze paragraaf zijn verkregen, zijn rechtens van onwaarde. De raad van bestuur vernietigt de effecten die krachtens deze bepaling van onwaarde zijn en legt de lijst ervan neer op de griffie van de rechtbank van koophandel.”

2) Het lot van de verkregen aandelen. De richtlijn vereist niet dat zij zouden vernietigd worden, maar het stemrecht wordt geschorst en de aandelen moeten op een speciale manier geboekt worden.

In België werd dit uitgewerkt door par. 2 en 3 van artikel 52bis:

„Par. 2. Zolang de aandelen en winstbewijzen opgenomen zijn onder de activa van de balans, moet een onbeschikbare reserve worden gevormd, gelijk aan de waarde waarvoor de verkregen aandelen en winstbewijzen in de inventaris zijn ingeschreven.

Par. 3. De vennootschap moet de aldus verkregen aandelen en winstbewijzen binnen twee jaar na de verkrijging vervreemden op grond van een besluit van een algemene vergadering genomen met inachtneming van de in artikel 70bis bepaalde voorschriften inzake quorum en meerderheid en op de door die vergadering vastgestelde voorwaarden.

De aandelen of winstbewijzen verkregen krachtens par. 1, derde lid, moeten binnen twaalf maanden, te rekenen van de verkrijging van deze effecten, worden uitgekeerd aan het personeel.

De aandelen of winstbewijzen die niet binnen de hierboven gestelde termijn zijn vervreemd, zijn rechtens van onwaarde. De raad van bestuur vernietigt de effecten die krachtens deze bepaling van onwaarde zijn en legt de lijst ervan neer op de griffie van de rechtbank van koophandel.

(15) Zie *Verslag Bankcommissie*, 1947-1948, 63 e.v.; VAN DER HAEGEN, M. en VERBRAECKEN, C., o.c., *J.T.*, 1985, nr. 55, p. 359.

De aan deze aandelen en winstbewijzen verbonden rechten blijven geschorst totdat die effecten vervreemd of rechtens van onwaarde zijn.

Zolang deze effecten tot het vermogen van de vennootschap behoren, blijven de dividendbewijzen eraan gehecht; in zodanig geval wordt de uitkeerbare winst verminderd, rekening houdend met het aantal in bezit gehouden effecten, en de bedragen die uitgekeerd hadden moeten worden, worden gereserveerd tot de verkoop van de effecten, het dividendbewijs inbegrepen. Het is de vennootschap ook toegestaan de uitkeerbare winst onverkort uit te delen ten behoeve van de effecten waarvan de rechten niet zijn geschorst. In dit laatste geval worden de dividendbewijzen van de in bezit gehouden effecten vernietigd.

Het artikel houdt verder regels in in verband met de uitwerking van hogervermelde principes en uitzonderingen, waarop wij niet verder ingaan.

Tenslotte moet vermeld worden dat onze nieuwe wet verbiedt dat een naamloze vennootschap middelen zou ter beschikking stellen van derden om haar titels te verwerven (artikel 52ter) en dat het in pand nemen van haar eigen titels door een vennootschap aan dezelfde strenge voorwaarden is onderworpen als de aankoop (artikel 52quater): dit is normaal daar het pand kan uitlopen op een verwerving. De nieuwe regeling in verband met het pand heeft de afschaffing meegebracht van de verplichting voor de beheerders en commissarissen om aandelen van de vennootschappen neer te leggen tot zekerheid van de behoorlijke uitvoering van hun mandaat.

d) Vermeerdering van het kapitaal. Volgens de richtlijn moet de beslissing tot vermeerdering van het geplaatste kapitaal genomen worden door de algemene vergadering. De richtlijn laat evenwel aan het beheersorgaan toe om deze beslissing te nemen, tot beloop van het bedrag vastgesteld door de statuten of door de algemene vergadering. Deze mogelijkheid bestaat slechts gedurende vijf jaar, doch deze termijn kan verlengd worden (artikel 25).

In geval van kapitaalsverhoging rijst het probleem van het preferentieel inschrijvingsrecht dat toegekend wordt aan de oude vennoten. In verscheidene landen is dit recht niet voorzien door de wet. De richtlijn maakt het verplicht (artikel 29.1). Het kan niet opgeheven of beperkt worden door de statuten of door de oprichtingsakte. Dat kan wel geschieden bij besluit van de algemene vergadering statutair bij gekwalificeerde meerderheid op verslag van het bestuurs- of leidinggevend orgaan (artikel 29.4.). Er kunnen zich inderdaad talrijke gevallen voordoen, waar de vennootschap er belang bij heeft het voorkeurrecht af te schaffen.

Artikel 34bis (nieuw) van de gecoördineerde wetten regelt deze aangelegenheid op gedetailleerde wijze, doch in overeenstemming

met de richtlijn. Het is dus niet nodig hier in bijzonderheden te treden; het volstaat naar de nieuwe tekst te verwijzen.

e) Vermindering van het kapitaal. De bescherming van de schuldeisers in geval van kapitaalsvermindering — behalve wanneer de vermindering gerechtvaardigd wordt door verliezen — was verschillend in de Lid-Staten van de E.E.G.: in enkele staten kon de kapitaalsvermindering hun niet tegengeworpen worden; in andere kon de terugbetaling aan de aandeelhouders slechts gebeuren na een relatief lange periode die een aanvang nam met de publikatie van de beslissing tot kapitaalsvermindering (dit was het geval in België, waar de terugbetaling slechts zes maanden na de publikatie van de beslissing kon gebeuren: artikel 72, derde lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen); in nog andere ten slotte konden de schuldeisers zekerheden vragen.

Artikel 32 van de richtlijn verenigt de verschillende zienswijzen. Het luidt als volgt:

„1. In geval van vermindering van het geplaatste kapitaal hebben in ieder geval de schuldeisers wier vorderingen zijn ontstaan vóór de openbaarmaking van het besluit tot kapitaalsvermindering tenminste het recht om zekerheid te verkrijgen voor op het tijdstip van openbaarmaking nog niet opeisbare vorderingen. De wetgevingen van de Lid-Staten stellen de voorwaarden vast voor de uitoefening van dit recht. Zij mogen dit recht slechts terzijde stellen indien de schuldeiser over adequate waarborgen beschikt of indien deze, gezien de vermogenstoestand van de vennootschap, niet noodzakelijk zijn.

2. In de wetgevingen van de Lid-Staten wordt voorts tenminste bepaald, dat de kapitaalsvermindering geen gevolg zal hebben, of dat geen betaling zal kunnen geschieden ten behoeve van de aandeelhouders, zolang de schuldeisers geen voldoening hebben gekregen of de rechter niet heeft beslist dat er geen grond is om hun verzoek in te willigen.

3. Dit artikel is van toepassing wanneer de vermindering van het geplaatste kapitaal geschiedt doordat de aandeelhouders geheel of gedeeltelijk van hun verplichting tot volstorting van hun inbreng worden vrijgesteld.”

In ieder geval, indien ten gevolge van kapitaalsvermindering het kapitaal onder het voorziene wettelijke minimumkapitaal komt, moet overgegaan worden tot een kapitaalsvermeerdering die het kapitaal tot het wettelijk minimum brengt.

Deze dubbele bescherming wordt voorzien door de nieuwe artikelen 72 en 72bis van de gecoördineerde wetten.

De andere bepalingen van de tweede richtlijn zijn „klassiek” en geven geen aanleiding tot bijzondere moeilijkheden. Enkel kan hier gewezen worden op de mogelijkheid om interimdividenden uit te keren; dit werd overgenomen door artikel 77ter Verm.W.

6. De vierde richtlijn zal in de huidige uiteenzetting niet behandeld worden. Enkel moet worden vermeld dat een reeks artikelen van de gecoördineerde wetten de inhoud ervan hebben overgenomen; het gaat om de artikelen betreffende het jaarverslag van de raad van bestuur, het verslag van de commissaris en de jaarrekening, alsmede de bekendmaking van al deze documenten en een toevoeging aan hetgeen vatbaar is voor uitkering door dividenden en tantiemes(16). De wetten van 3 december 1984, 15 juli 1985 en 25 juli 1985 zijn vanzelfsprekend veel langer en houden een reeks andere bepalingen in, die ingegeven werden om reden van specifieke Belgische toestanden, en door praktische overwegingen. Aldus werden een reeks wetteksten die voor de N.V. werden voorgeschreven uitgebreid tot de P.V.B.A. (thans B.V.B.A., besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid) en de coöperatieve vennootschap. Sommige nieuwe wetsbepalingen zijn ontleend aan het „groot ontwerp” inzake hervorming van de wetten op de vennootschappen(17). Dit neemt niet weg dat de belangrijkste hervormingen in onze nieuwe wetten ingegeven zijn door de Europese teksten.

7. Dit heeft tot gevolg dat de Belgische wet zal moeten geïnterpreteerd worden in overeenstemming met de richtlijnen. Indien een Belgische tekst zijn oorsprong vindt in een artikel van een richtlijn zullen desgevallend prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie mogen gesteld worden, ingevolge artikel 177 van het E.E.G. Verdrag(18).

* * *

8. Naast de bovenvermelde Europese teksten zijn er nog andere richtlijnen en ontwerpen van richtlijnen, die ook ons recht zullen beïnvloeden, doch waarvan de inhoud nog niet door de Belgische wetgever werden overgenomen.

Ik zal ze niet lang bespreken, doch enkel vermelden.

Richtlijnen

— De derde richtlijn van 9 oktober 1978 met betrekking tot de fusie

---

(16) VAN BRUYSTEGEM, B., *De Vennootschappenwet '84*, 6.

(17) *Gedr. St.*, Kamer, 387 (1979-1980), nr. 1; VAN BRUYSTEGEM, R., *o.c.*, 3.

(18) Zie RONSE, J., *De vennootschapswetgeving 1973*, Gent, 1975, nr. 10, p. 6 en nr. 12, p. 7; VAN BRUYSTEGEM, B., *o.c.*, 5.

van naamloze vennootschappen(19) en de zesde van december 1982 betreffende de splitsing.

Indien men de internationale fusies wenst te vergemakkelijken, mag het mechanisme van de fusie van vennootschappen in het interne recht geen al te grote verschillen vertonen. Een coördinatie van de wetgevingen was dan ook aangewezen.

De fusie is niet voorzien in alle wetgevingen van de E.E.G.-Lid-Staten; met name Nederland kende de fusie niet vóór de inwerkingtreding van boek II van het nieuw Burgerlijk Wetboek (in Nederland erkent men de rechtsgeldigheid van de eenmansvennootschap); zij is uitzonderlijk in Groot-Brittannië, waar men vooral de „take over bid” gebruikt.

De derde richtlijn van 9 oktober 1978 verplicht de Lid-Staten om de fusie in hun intern recht op te nemen. Zij neemt mechanismen over die reeds bestaat in de landen die de fusie kennen, zoals België.

Het doel van de richtlijn is de bescherming van de rechten van de schuldeisers, die een nieuwe schuldenaar voor zich zullen hebben, en van de aandeelhouders die gevaar lopen na de operatie minoritair te worden:

a) de schuldeisers hebben het recht op passende waarborgen wanneer de financiële toestand van de vennootschappen die de fusie aangaan zulks nodig maakt (artikel 13 van de richtlijn);

b) wat de aandeelhouders betreft, worden hun rechten beschermd door publiciteitsmaatregelen, o.m. door een verslag door onpartijdige deskundigen over de ruilverhoudingen van de aandelen (artikel 10) en door de noodzakelijkheid van stemming door de algemene vergadering en van iedere vennootschap bij meerderheid van ten minste twee derden (artikel 7).

Indien een vennootschap die ten minste 90% van de aandelen in een ander vennootschap houdt, deze overneemt, wordt de mogelijkheid voorzien van een soepele regeling in het geval dat aan een aantal voorwaarden is voldaan:

a) de aandeelhouders met een minderheidsbelang in de overgenomen vennootschap kunnen de overnemende vennootschap verplichten hun aandelen te verwerven;

b) alsdan hebben zij het recht op een tegenprestatie die overeenkomt met de waarde van hun aandelen;

c) indien er geen overeenstemming is over de tegenprestatie moet deze kunnen vastgesteld worden door de rechter (artikel 28).

---

(19) Richtlijn 78/855, P.B., 20 oktober 1978, L., 295.

Verder worden maatregelen voorzien ter bescherming van werknemers(20).

De inhoud van de derde richtlijn moest in ons recht overgenomen zijn binnen de drie jaar, hetzij ten laatste op 20 oktober 1981 (artikel 32.1).

— De zesde richtlijn behandelt de aanverwante materie van de splitsing(21).

— De zevende richtlijn, van juni 1983, m.b.t. de concernjaarrekening(22).

Heden ten dage wordt een groot aantal vennootschappen niet meer op onafhankelijke wijze beheerd; ze maken deel uit van een groep. Het traditionele handelsrecht houdt geen rekening met dit groepsfenomeen. Het beschouwt de vennootschappen individueel, bv. i.v.m. het organiseren van de bescherming van de minderheidsaandeelhouders. Wanneer een vennootschap echter deel uitmaakt van een groep, dan is het in functie van deze toestand dat de beslissingen die het maatschappelijk leven aanbelangen, genomen worden: de groepen van vennootschappen doen zich in werkelijkheid voor als economische eenheden die in hun geheel beheerd worden door de dominerende vennootschap.

Eén enkel punt van het „vennootschapsgroepen”-recht heeft het voorwerp uitgemaakt van een richtlijn: het opstellen van de groepsrekening.

De vennootschappen die een groep vormen — horizontaal of verticaal — zijn verplicht om de banden die hen verenigen openbaar te maken, en om de balansen te publiceren die het geheel van de activiteiten van de groep dekken; dit bevordert niet alleen de „transparantie” om de aandeelhouders, de schuldeisers en de werknemers van het concern te beschermen, doch het heeft ook tot gevolg dat de fiscale ontduiking bemoeilijkt wordt.

De richtlijn sluit nauw aan bij de vierde richtlijn die tot doel heeft de jaarrekening te uniformiseren.

— De achtste richtlijn van maart 1984 inzake de erkenning van de personen, belast met de wettelijke controle van de jaarrekening van de kapitaalvennootschappen(23).

Waar de technische kennis van deze personen op een hoog peil moet

---

(20) Over al deze punten, zie FREDERICQ, S., o.c., *R.W.*, 1979-1980, 1831.

(21) *P.B.*, 1982, L, 378.

(22) N° 83/349, *P.B.*, 1983, L., 193.

(23) *P.B.*, 1984, L, 126.

gehouden worden, kan dit een vakexamen noodzakelijk maken. Wat dit examen betreft, treedt de richtlijn nogal in details, door de inhoud ervan te bepalen (artikel 6). Zij geeft een goede bescherming in verband met verworven rechten met een nogal lange transitioire periode.

In België gebeurt deze controle door de bedrijfsrevisoren. De wet van 21 februari 1985 (BS 28/2/1985) die het beroep van revisor heeft georganiseerd heeft niet alleen rekening gehouden met de vierde, doch ook met de achtste Richtlijn. Professor K. Van Hulle heeft deze wet in de huidige lessenreeks behandeld.

Voorstellen van richtlijnen

Wij vermelden er slechts twee.

— het voorstel voor een vijfde richtlijn betreffende de structuur van de naamloze vennootschap alsmede de bevoegdheden en verplichtingen van haar organen(24).

Deze tekst is zeer controversiëel. Hij heeft een veel sterkere politieke inhoud dan de andere. Het is voor een groot deel ingegeven door het Duitse recht.

Het gaat om een zeer belangrijk ontwerp, dat hoofdzakelijk op drie vlakken nieuwigheden invoert:

1) De structuur van de raad van bestuur te hervormen door het invoeren van een dualistisch systeem (bestuurs- en toezichtsorgaan). Voor de grote vennootschappen werd de raad van bestuur in vele landen vervangen door twee organen: een leidinggevend en een toezichthoudend orgaan, waarin dan de werknemers zitting kunnen hebben. Het ontwerp van richtlijn gaat in zijn laatste tekst niet meer zóver, deze dualistische structuur op te leggen. Wel beschouwt het deze als normaal, doch de z.g. „monistische” structuur met één enkel bestuursorgaan wordt niet verboden (wel moet de vennootschap dan sommige eigenschappen bezitten waardoor haar werking op bepaalde punten met die in de dualistische structuur overeenkomt(25).

2) De participatie van de werknemers in het toezichtsorgaan van grote vennootschappen te organiseren. Zoals men weet werd reeds lang in Duitsland de Mitbestimmung ingevoerd: in het toezichtsorgaan zijn er hetzij de helft (Montanmitbestimmung), hetzij een derde

---

(24) Zie *P.B.*, 1980, C, 97 (voorstel); 1982, C (advies sociaal en economisch Comité); 1983, C, 13 (advies Europees Parlement); 1983, C, 217, (amendement); Bulletin, Supplement 6/83: De structuur van de Naamloze Vennootschap Gewijzigd voorstel voor een vijfde richtlijn.

(25) Toelichting, lid 5.

van de leden vertegenwoordigers van het element „arbeid”. De tekst van het ontwerp voorziet een reeks mogelijkheden voor de medezeggenschap van de werknemers waarvoor vier alternatieve modellen zouden kunnen gevolgd worden (afdeling 5).

3) De minderheidsaandeelhouders beter te beschermen, o.a. door het inrichten van de aansprakelijkheid, en door de reglementering van het stemrecht van de vertegenwoordigde aandeelhouders in de algemene vergadering (volmachten, stemafspraken, enz.).

— Het voorstel voor een richtlijn „inzake de voorlichting en de raadpleging van de werknemers in ondernemingen met ingewikkelde en in het bijzonder een transnationale structuur”(26), gewoonlijk „richtlijn Vredeling” genoemd. Dit voorstel veralgemeent een stelsel van bekendmaking aan de werknemers dat ongeveer overeenstemt met de voorlichting aan de ondernemingsraden die voorzien is door de Belgische wet. De werknemers moeten tijdig op de hoogte gebracht worden van wijzigingen aan de structuur van de vennootschap die hun lot grondig kunnen beïnvloeden, bv. de sluiting of de reorganisatie van een bedrijfstak. Deze voorlichting van de arbeiders wordt in verschillende Lid-Statens van de E.E.G. op uiteenlopende wijze georganiseerd(27). In de multinationals moet men tot een zekere harmonisatie komen daar heden ten dage de beslissingen in het land van de zetel van de moedervenootschap niet moeten medegedeeld worden aan de ondernemingsraad van de dochtermaatschappij met zetel in een ander land.

Bovendien zijn er nog enkele andere teksten, waarvan de voorbereiding echter nog niet ver genoeg gevorderd is om ze hier te bespreken: voorstel van negende richtlijn over de groepen van vennootschappen; voorstel van tiende richtlijn over de ontbinding en vereffening van vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid; voorstel van richtlijn betreffende de inhoud van het toezicht op en de verspreiding van het prospectus dat gepubliceerd moet worden bij de opnemings van door vennootschappen in de zin van artikel 58, tweede alinea, uitgegeven effecten in de officiële notering aan een effectenbeurs(28).

8. Wat betreft artikelen 220 van het E.E.G. Verdrag werd reeds gewezen op het Verdrag van 29 februari 1968 betreffende de onder-

---

(26) *P.B.*, 12 augustus 1983, nr. C/217/3.

(27) Cf. Advies van het Economisch Sociaal Comité, van 27 januari 1982, *Doc. COM*, (80), 423, nrs. 6 en 7.

(28) *P.B.*, 1982, C, 226.

linge erkenning van vennootschappen(29). Er is een ontwerp van verdrag betreffende de internationale fusie van naamloze vennootschappen(30) en er wordt onderhandeld over het opstellen van een ontwerp m.b.t. de overdracht van de maatschappelijke zetel. Dit alles vordert zeer traag.

9. In verband met artikel 235 is de voornaamste tekst het voorstel van verordening over de Europese Naamloze Vennootschap. Dit stelt zeer delicate problemen, ondermeer wat de deelneming betreft van de loontrekkenden aan het beheer of de controle van de vennootschap en de fiscaliteit. Het is dus niet te verwonderen dat op al deze gebieden weinig vooruitgang wordt geboekt.

Als ontwerp van verordening dat niet rechtstreeks de materie van de handelsvennootschappen betreft, doch er wel verband mee houdt, moet vernoemd worden de tekst betreffende de Europese groepering voor bedrijfseconomische samenwerking, ingegeven door de Franse „Groupement d'intérêt économique”(31).

Dit heeft in de laatste jaren opnieuw aan belang gewonnen: het heeft een soepele wettelijke achtergrond voor de samenwerking tussen bedrijven, die juridisch van elkaar onafhankelijk zijn; hiervan werd toepassing gemaakt tussen de ondernemingen, die samen de Airbus bouwen. Voor het Belgisch Parlement werd reeds een wetsontwerp ingediend met het oog op het invoeren van een dergelijk mechanisme(32).

* * *

Uit dit alles blijkt hoezeer het Belgisch vennootschappenrecht, tenminste dit van de naamloze vennootschap, een grondige mutatie ondergaat: onze wetten nemen de inhoud over van de richtlijnen, die weliswaar met het akkoord van België tot stand kwamen, doch die het gevolg zijn van compromisoplossingen tussen de verschillende nationale delegaties.

---

(29) Het werd aangevuld door een Protocol van 3 juli 1973 met betrekking tot de bevoegdheid van het Hof van Justitie om de overeenkomsten te interpreteren die op basis van artikel 220 van het Verdrag werden gesloten, goedgekeurd door de Belgische wet van 18 juli 1973, *B.S.*, 6 augustus 1975.

(30) *Bull.*, 13/73.

(31) *P.B.*, 1978, C, 103.

(32) Ontwerp van wet tot instelling van de groepering voor bedrijfseconomische samenwerking (*Parl. Doc.*, Kamer, Zitting 1975-1976, 848).

Wat de inhoud zelf van ons nieuw vennootschappenrecht betreft, heeft deze methode gunstige resultaten opgeleverd, enerzijds omdat rekening werd gehouden met de ervaring uit de andere E.E.G. Lid-Staten, anderzijds omdat de druk, door de Commissie uitgeoefend, tot gevolg heeft dat de behandeling van de ontwerpen tot hervorming van onze nationale wet niet te lang kan uitgesteld worden.

Onze wetgeving over de naamloze vennootschap heeft aldus een grondige verbeterings- en verjongingskuur meegemaakt.

Hier is de eenmaking op Europees vlak in scherp contrast met de ervaringen in Benelux-verband, waar de nochtans zo nuttige samenwerking voor het ogenblik tot stilstand schijnt te zijn gekomen(33).

Men kan zich afvragen of in de toekomst de aanpassing van de richtlijnen aan de gewijzigde economische toestand — de economie staat niet stil — nog even vlot zal gebeuren. Is het mechanisme van wijziging niet te zwaar? Wij kunnen slechts hopen dat de samenwerking in E.E.G. verband hiervoor de nodige oplossingen zal vinden(34).

De evolutie van het Belgische Vennootschappenrecht onder invloed van de Europese richtlijnen stelt nog een andere vraag: kan het „grote ontwerp” tot vervanging van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen nog gestemd worden? Eens dat de tekst van deze wetten zal aangepast zijn niet alleen aan de tweede en de vierde, doch ook aan de derde, de zesde en de zevende richtlijn, kan men zich afvragen of dit geen zo grote herwerking van het „grote ontwerp” zal nodig maken dat een stemming door het Parlement niet meer binnen afzienbare tijd mogelijk wordt en dat ondertussen het ganse ontwerp verouderd en moeilijk aan te passen zijn.

Dit is een mogelijkheid, en het is niet uitgesloten dat de wetgever er de voorkeur zal aan geven ontwerp 388 niet als dusdanig te stemmen — hetgeen overigens een volledige hervorming van de gecoördineerde wetten zal meebrengen — doch eenvoudigweg in de huidige tekst van de gecoördineerde wetten hoofdstukken, uit dit ontwerp 388 overgenomen, zal inlassen.

---

(33) Zie hiervoor JONGBLOED, A.W., „Requiem voor de unificatie van het recht in Benelux-verband”, *R.W.*, 1985-1986, 575.

(34) Artikel 52 van de vierde richtlijn van de Raad (*P.B.*, 1978, L, 222/11), voorziet dan ook dat bij de Commissie een contactcomité wordt ingericht ten einde de toepassing van de richtlijn te volgen en eventueel voorstellen tot wijziging te formuleren.

BIBLIOGRAFIE OVER DE NIEUWE BELGISCHE WETGEVING

- VAN BRUYSTEGEM, B., *De vennootschapswet, 1984*, Antwerpen, Kluwer, 1985.
- WYMEERSCH, E. en BRAECKMANS, H., *Het nieuwe vennootschappenrecht na de wet van 5 december 1984*, Antwerpen, Kluwer, 1985.
- MASSAGÉ, M., *L'adaptation du droit des sociétés anonymes aux deuxième et quatrième directives européennes*, Brussel, Prolegomena, 1985.
- Balans Fiskoloog, *Wijziging Vennootschapsrecht*, Kalmthout, Biblio, 1985.